

Όργανα της πολιτείας και έλεγχος λειτουργίας του πολιτεύματος

Κυρίες και κύριοι,

Να τί γίνεται συνήθως από το 1975 έως σήμερα:

1. Όταν μια Κυβέρνηση, διαρκούσης της θητείας της Βουλής, αντιλαμβάνεται είτε ότι επήλθε ο χρόνος για την επανεκλογή της είτε ότι η συνέχιση της λειτουργίας της θα καταλήξει σε εκλογική ήττα της, διαλύει τη Βουλή και προκηρύσσει εκλογές, είτε για να τις κερδίσει και να παραμείνει στην εξουσία είτε για να αποφύγει δεινή πολιτική αποδοκιμασία. Η πρόωρη λήξη της θητείας της Βουλής και η διενέργεια συχνών εκλογών αποτελεί στη Χώρα μας τον κανόνα.
2. Όταν το αποτέλεσμα της εκλογικής αναμετρήσεως δεν είναι ικανό να αναδείξει Κυβέρνηση, προκηρύσσονται νέες εκλογές, έτσι ώστε το εκλογικό σώμα να αλλάξει τις επιλογές του και να προκύψει Κυβέρνηση, ανεξάρτητα αν το εκλογικό σώμα αλλάζει όντως τις επιλογές του. Αυτό συμβαίνει στη Χώρα μας επίσης κατά κανόνα. Είναι όμως σωστό; Κατά τη γνώμη μου, όχι. Το εκλογικό σώμα άσκησε την αρμοδιότητά του. Είτε αρέσει είτε δεν αρέσει, αυτή ήταν η ελεύθερη βούλησή του. Προς τί ο εξαναγκασμός της αναθεωρήσεώς της; Τα πολιτικά κόμματα στη Χώρα μας δεν έχουν διαμορφώσει παράδοση συγκλίσεων και συγκυβερνήσεων. Αυτό που βιώνουμε σήμερα στην πολιτική σκηνή είναι εξαίρεση στον κανόνα – πρωτόγνωρο αλλά και εύθραυστο.

Βουλή με κανονική, τετραετή, θητεία αποτελεί στην πολιτική πράξη την εξαίρεση. Το Σύνταγμα όμως τη θεσμοθετεί ως κανόνα, και όχι ως εξαίρεση.

Πώς να επιστρέψουμε, άραγε, στον κανόνα; Κατά τη γνώμη μου: καθιστώντας τον πιο απόλυτο και αυστηρό!

Σκέπτομαι λοιπόν μήπως η συχνή προσφυγή στις κάλπες θα έπρεπε να αποφεύγεται. Εκλογές να γίνονται μια φορά μόνο κάθε τέσσερα χρόνια. Αποκλειομένης, όπως φαίνεται προς το παρόν, της δυνατότητας σχηματισμού Κυβερνήσεως από κόμμα της απόλυτης πλειοψηφίας, Πρωθυπουργός να αναδεικνύεται ο αρχηγός του πρώτου ή του δεύτερου κόμματος, με τη διαδικασία των διερευνητικών εντολών. Τρίτη διερευνητική εντολή δεν χρειάζεται. Αν

οι διερευνητικές εντολές δεν ευοδωθούν ή, αν ευοδωθούν αλλά η Κυβέρνηση δεν λάβει την απαιτούμενη ψήφο εμπιστοσύνης της Βουλής, τότε Πρωθυπουργός να αναδεικνύεται αυτός που αποφασίζεται στο συμβούλιο των αρχηγών υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας, κοινοβουλευτικός ή εξωκοινοβουλευτικός. Αν το συμβούλιο δεν μπορέσει να βρει ένα Έλληνα κατάλληλο (τί κρίμα!), τότε την πρωθυπουργία να αναλαμβάνει ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η δε Βουλή να εκλέγει τον νέο Πρόεδρο. Ο νέος Πρωθυπουργός και η Κυβέρνηση θα πρέπει να λάβουν την εμπιστοσύνη της Βουλής. Αν η Βουλή τους την αρνηθεί – δικαίωμά της άλλωστε –, θα πρέπει να είναι σε θέση να αναδείξει η ίδια τον Πρωθυπουργό. Δηλαδή η δυσπιστία της Βουλής μόνον εποικοδομητικά θα μπορεί να εκφράζεται. Αν η Βουλή δεν έχει εναλλακτική λύση, τότε δεν θα μπορεί να εκφράσει δυσπιστία.

Τα ίδια να ισχύουν και στην περίπτωση που το συμβούλιο των αρχηγών υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας αναδείξει Πρωθυπουργό.

Το σύστημα αυτό της αναδείξεως του Πρωθυπουργού θα συνδυασθεί με την κατάργηση του θεσμού της διαλύσεως της Βουλής. Η Βουλή θα είναι υποχρεωτικό να εξαντλεί την τετραετή θητεία της. Μοναδική εξαίρεση να είναι η δυνατότητα αυτοδιαλύσεώς της, με πλειοψηφία τέτοια που ένα πολιτικό κόμμα μόνο του να μην μπορεί να αποφασίσει. Η εξαίρεση αυτή αποτελεί ασφαλιστική δικλείδα για την αντιμετώπιση έντονων πολιτικών κρίσεων. Ενισχύει δε το αίσθημα ευθύνης των βουλευτών και επομένως καθιστά τη Βουλή εγκυρότερη θεσμικά.

Τα ανωτέρω από μία άποψη ισχυροποιούν την Κυβέρνηση, από άλλη την εξασθενίζουν:

- Την ισχυροποιούν, αφού μειώνουν την ευχέρεια της Βουλής να την καταψηφίζει. Για να την καταψηφίσει πρέπει να μπορεί να αναδείξει νέα Κυβέρνηση. Αν δεν μπορεί, ας ανέχεται την υπάρχουσα και ας την ελέγχει με τα κοινοβουλευτικά μέσα που διαθέτει.
- Την εξασθενίζουν (την Κυβέρνηση), αφού σίγουρα τη δυσχεραίνουν στην πραγμάτωση του κυβερνητικού προγράμματός της, που μόνο με νέους νόμους είναι εφικτή. Μια Βουλή που δεν ψηφίζει τα νομοσχέδια της Κυβερνήσεως, την παρακωλύει στην αποτελεσματική άσκηση της

πολιτικής της. Προς αποφυγή του ενδεχομένου αυτού θα μπορούσε να σκεφθεί κανείς το εξής: Αντί ο τυπικός νόμος να είναι η προϋπόθεση για την εν γένει δράση της εκτελεστικής εξουσίας, να επιφυλαχθούν συγκεκριμένοι τομείς που να ρυθμίζονται δια τυπικού νόμου, ενώ οι λοιποί να μπορούν να ρυθμίζονται από την Κυβέρνηση πρωτοτύπως. Αν αυτό κριθεί ότι συνάδει με τις θεμελιώδεις διατάξεις του Συντάγματος και θεσμοθετηθεί, θα έχει αγαθά πρακτικά αποτελέσματα. Και πάντως η Κυβέρνηση δεν θα είναι ανεξέλεγκτη. Θα υφίσταται προληπτικό έλεγχο συνταγματικότητας των πρωτοτύπων κανόνων που εισάγει.

Τα ανωτέρω δεν αποτελούν πρωτοτυπία αλλά παραλλαγή των ιδεών του Ελευθερίου Βενιζέλου, καταγεγραμμένων στο «κίτρινο τετράδιο» του 1934. Ενισχύουν την εκτελεστική εξουσία. Αντίβαρα σ' αυτή ας είναι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος, ο δικαστικός έλεγχος και ο έλεγχος μέσω της ασκήσεως δικαιωμάτων, ιδίως συλλογικής δράσεως. Άλλα αντίβαρα δεν νομίζω ότι χρειάζονται. Ούτε δεύτερο νομοθετικό σώμα ούτε αύξηση των αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος, εκλεγόμενος από τη Βουλή, θα αποτελεί τη χρυσή εφεδρεία για τη δημιουργία Κυβερνήσεως και ασκήσεως του κυβερνητικού έργου. Η θεσμική αυτή ενδυνάμωση του ρόλου του δεν είναι δα και μικρή!

Ένας λόγος ακόμη για την ελέγχουσα δικαιοσύνη. Σε ένα μικρό Κράτος, όπως η Ελλάδα, χρειάζονται, άραγε, τόσα ανώτατα δικαστήρια: Άρειος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο, Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Ειδικό Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας, Μισθοδικείο, Υπουργοδικείο; Χρειάζεται καν οι δικαιοδοσίες να είναι διακεκριμένες; Μήπως θα έπρεπε να ξανασκεφθούμε το σύστημα της ενιαίας δικαιοδοσίας, με πρώτο μεν και δεύτερο δικαιοδοτικό βαθμό, χωρίς όμως διάκριση του είδους της διαφοράς σε αστική, ποινική και διοικητική; Στο απλό αυτό σύστημα θα υπάρχει ένα μόνο ανώτατο δικαστήριο που θα είναι και συνταγματικό δικαστήριο. Ο δικαστής του αυτοκινητιστικού ατυχήματος θα είναι δικαστής και της ζημίας και της ποινής. Ο δικαστής της περιβαλλοντικής υποθέσεως θα την κρίνει διοικητικά, ποινικά και αστικά. Το αυτό και ο δικαστής του προστίμου που επιβάλλει μια διοικητική αρχή, το οποίο συνεπάγεται και φορολογικές και ποινικές συνέπειες.